Hukuk Bölümü 2013/466 E. , 2013/893 K.

- **EMEKLI SANDIĞI IŞTIRAKÇISI IKEN VEFAT EDEN BABASINDAN DOLAYI YETIM AYLIĞI ALAN DAVACININ, BOŞANDIĞI EŞIYLE BIRLIKTE YAŞADIĞI GEREKÇESIYLE AYLIĞININ KESILMESINE ILIŞKIN DAVALI IDARE IŞLEMININ IPTALI, KESILEN MAAŞLARININ ÖDENMESI ISTEMIYLE AÇILAN DAVANIN, İDARİ YARGI YERİNDE ÇÖZÜMLENMESI GEREKTIĞI**
  - UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNİN KURULUŞ VE İŞLEYİŞİ HAKKINDA KANUN (2247) Madde 19

"İçtihat Metni"

Davacı : B.Ö.

Vekili : Av. Y.U.

Davalı : Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı (İzmir Sosyal Güvenlik Kurumu İl Müdürlüğü)

Vekili : Av. Y.D.P.

O L A Y :Davacının babasının, T.C. Emekli Sandığına tabi olarak emekli aylığı almakta iken 25.12.2006 tarihinde vefat etmesi üzerine davacıya babasından dolayı 1.1.2007 tarihinden itibaren yetim aylığı bağlanmış, ancak 4.4.2011 tarih ve 6455367 sayılı işlem ile, davacının muvazaalı boşandığının tespit edildiğinden bahisle söz konusu aylığı kesilerek, ödenen maaşları faizi ile birlikte geri istenilmiştir.

Davacı vekili, Müvekkilimin almakta olduğu dul ve yetim maaşının usulsüz bir şekilde kesilmesinden dolayı usulsüz işlemin iptali ile fazlaya dair hakların baki kalması kaydı ile dava tarihine kadar ödenmemiş olan maaşlarının kesildikleri tarihlerden itibaren ay ay yasal faiz uygulanarak davalı kurumdan alınarak müvekkiline ödenmesine, dava süresince işleyecek maaş alacaklarının aynı şekilde ödenmesine karar verilmesi istemiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

İZMİR 5.İŞ MAHKEMESİ: 12.4.2012 gün ve E: 2011/592, K:2012/199 sayı ile, tüm dosya muhteviyatı N.a alındığında; her ne kadar davacı vekilinin Mahkemelerine sunduğu dava dilekçesi ile davalı idarenin hukuka aykırı işlemin iptali ile müvekkiline ödenmeyen maaşların yasal faiziyle hesaplanarak davalı Kurumdan tahsiline ve dava süresince işleyecek maaşların da yasal faizi ile müvekkiline ödenmesine karar verilmesini talep etmiş ise de; 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun; Geçici maddesi olan md.121 uyarınca, "Çeşitli kanunlarla bağlanmış veya bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra bağlanacak. Hâzinece ödenmesi gerekli emekli, adi malûllük, vazife malûllüğü, harb malûllüğü, dul ve yetim aylıkları (Vatani hizmet aylıkları dahil) ile toptan ödemelerin ve bunlara ilişkin çeşitli hakların bağlama ve ödeme işlemleri 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre T.C. Emekli Sandığınca yapılır..." ile aynı yasanın geçici 141.maddesinde "Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığınca bağlanmış ve bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra bağlanacak aylıklar ile 07/02/1969 tarihli ve 1101 sayılı Kanunla Hâzineden Sandığa devredilmiş olan (Emekli, adi malûllük, vazife malûllüğü, harb malûllüğü, er vazife ve harb malûllüğü, dul ve yetim aylıkları ile özel kanunlarla vatani hizmet tertibinden bağlanmış) aylıklardan ve bunlarla ilişkin ödemelerden yalnız vatani hizmet aylıkları, faturası karşılığında Hâzinece Sandığa ödenir. Bu kanunun yürürlüğünden önceki devre için ödenmemiş paralar hakkında da bu madde hükmü uygulanır. 5434 sayılı Kanunun 89 uncu maddesindeki emekli ikramiyesi ile 7184 sayılı Kanunda yazılı ölüm yardımı ve 1301 sayılı Kanun uyarınca ödenen kadrosuzluk tazminatının ödendikçe kuramlara fatura edileceği hakkındaki hükümleri saklıdır." düzenlemeleri doğrultusunda, 5510 sayılı yasanın yürürlük tarihinden evvelki 5434 sayılı Emekli Sandığı yasasının uygulanması gereken ihtilafların 2577 sayılı İYUK'nin 2./1-a fıkrası gereğince İdari Yargı'da görülmesinin gerektiği; somut olayda davacıya babası L.Ö.'dan dolayı Emekli Sandığınca 01/01/2007 tarihinde yetim aylığı bağlandığı ve davalı Kuramca yetim aylığının 04/04/2011 tarihinde yersiz ödendiğinden bahisle kesildiğinin anlaşıldığı; davacı tarafın yetim aylığının kesilmesi yönündeki davalı Kurumun işleminin iptali ile dava tarihine kadar ödenmeyen maaşların ve dava süresince ödenmesi gereken maaşların faizi ile birlikte tahsili yönündeki talepleri için yukarıda belirlenen yasal düzenlemeler doğrultusunda ve yetim aylığı bağlandığı tarih itibariyle ancak İdare Mahkemesi'ne davanın açılabileceği, Uyuşmazlık Mahkemesinin yerleşik içtihatlarının da bu yönde olduğu gerekçesiyle; yargı yolu hatasından dolayı görev yönünden dava dilekçesinin reddine ve idari yargının görevli olduğunun tespitine karar vermiş; bu karar temyiz edilmeksizin kesinleşmiştir.

Davacı vekili bu kez aynı istemle idari yargı yerinde dava açmıştır.

ANKARA 10.İDARE MAHKEMESİ: 27.12.2012 gün ve E:2012/1171 sayı ile, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun "Uyuşmazlıkların Çözüm Yeri" başlıklı 101. maddesinde; "Bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde, bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıklar iş mahkemelerinde görülür," kuralına yer verildiği; bakılmakta olan davada uyuşmazlığın, vefat eden babasından dolayı yetim aylığı bağlanan davacı tarafından, boşandığı eşiyle fiilen yaşamaya devam ettiğinden bahisle 5510 sayılı Kanunun 56. ve 96. maddeleri uyarınca yetim aylığının kesilmesine ilişkin işlemden kaynaklandığının anlaşıldığı; 5510 sayılı Kanunun 96. maddesi ve bu madde uyarınca çıkarılan Yönetmelik kurallarının uygulanmasından kaynaklanan uyuşmazlıkla ilgili Danıştay Onbirinci Dairesinin E:2010/743 esasına kayıtlı benzer bir dosyanın temyizen incelenmesi sırasında Danıştay Onbirinci Dairesince verilen 24.02.2010 tarihli kararla, 5510 sayılı Kanunun "Uyuşmazlıkların Çözüm Yeri" başlıklı 101. maddesinde yer alan "bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıklar iş mahkemelerinde görülür" tümcesinin Anayasa'mızın 2., 37. 125, ve 155. maddelerine aykırı olduğu kanısına ulaşılması nedeniyle tümcenin iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemiyle Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar verilmiş, Anayasa Mahkemesinin 25.1.2012 gün ve 28164 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 22.12.2011 günlü ve E:2010/65, K:2011/169 sayılı kararıyla; "...5510 sayılı Kanun ile birlikte sosyal güvenlik tek çatı altında toplanmış, özel hukuk niteliği ağır basan sosyal güvenlik hukuku alanı oluşmuştur, itiraz konusu kuralda, ayrım yapılmaksızın 5510 sayılı Kanundaki iş ve işlemler hakkında genel bir düzenleme yapılmış ve aksine hüküm bulunmayan hallerde, Kanun kapsamındaki uyuşmazlıkların çözüm yeri olarak iş mahkemeleri gösterilmiştir. İş Mahkemeleri, iş hukuku alanındaki uyuşmazlıkları çözmekle görevli, ihtisaslaşmış adlı yargı mahkemeleridir, Yasa koyucu 5510 sayılı Kanun kapsamındaki iş ve işlemleri, prim esasına dayalı yeni sistemin niteliğine bağlı olarak iş mahkemelerinin görev alanı kapsamına alabilir. Sosyal güvenlik hukuku kapsamında aynı konuya ilişkin tüm uyuşmazlıkların, bu alanda görevli uzman mahkeme olan iş mahkemelerinde görülmesinin, hak arama özgürlüğünü kolaylaştırıcı nitelikle olduğu, bu suretle daha kısa sürede sonuç alınmasını olanaklı kıldığı da açıktır./ Bu bakımdan; 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğünden sonra, prim esasına dayalı yeni sistemin içeriği ve Kanun kapsamındaki iş ve işlemlerin niteliği göz önünde bulundurulduğunda, itiraz konusu kuralla, yargılamanın bütünlüğü ve uzman mahkeme olması nedeniyle Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümünde iş mahkemelerinin görevlendirilmesinde Anayasa'ya aykırılık görülmemiştir." gerekçesiyle, 5510 sayılı Kanun'un 101. maddesinde yer alan "bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıklar iş mahkemelerinde görülür" tümcesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın reddine karar verilmiş olduğu; dava konusu olayda, uyuşmazlığın, 5510 sayılı Kanun'un 56. maddesinin son fıkrasında yer alan "Eşinden boşandığı halde, boşandığı eşiyle fiilen birlikte yaşadığı belirlenen eş ve çocukların, bağlanmış olan gelir ve aylıkları kesilir. Bu kişilere ödenmiş olan

tutarlar, 96. madde hükümlerine göre alınır." kuralının uygulanmasına ilişkin olduğu, bu kuralın 5510 sayılı Yasa ile yürürlüğe konmuş olan yeni bir kural olduğu; bu durumda, Anayasa Mahkemesi kararının gerekçesi de dikkate alındığında, yürürlükteki 5510 sayılı Kanun ile getirilen kuralın uygulanmasından kaynaklandığı tartışmasız olan uyuşmazlığın görüm ve çözüm yerinin, aynı Kanunun 101. maddesi uyarınca iş mahkemeleri olduğu gerekçesiyle, 2247 sayılı Kanunun 19. maddesi uyarınca dava konusu uyuşmazlıkta görevli yargı merciinin belirlenmesi için Uyuşmazlık Mahkemesi'ne başvurulmasına, davanın incelenmesinin Uyuşmazlık Mahkemesinin vereceği karara kadar ertelenmesine karar vermiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE :

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Serdar ÖZGÜLDÜR'ün Başkanlığında, Üyeler: Mustafa AYSAL, Bahri AYDOĞAN, Sıddık YILDIZ, Nurdane TOPUZ, Ayhan AKARSU ve Metin ULUKANLIGİL'in katılımlarıyla yapılan 4.6.2013 günlü toplantısında:

I-İLK İNCELEME: Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre; İdare Mahkemesince, 2247 sayılı Yasa'nın 19. maddesine göre başvuruda bulunulmuş olduğu, idari yargı dosyasının Mahkemece, ekinde adli yargı dosyası ile birlikte Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderildiği ve usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ: Raportör-Hakim Taşkın ÇELİK'in, davanın çözümünde idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Mehmet BAYHAN ile Danıştay Savcısı Mehmet Ali GÜMÜŞ'ün davada idari yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, Emekli Sandığı iştirakçisi iken vefat eden babasından dolayı yetim aylığı alan davacının, anlaşmalı boşanma yaptığı gerekçesiyle aylığının kesilmesine ilişkin davalı idare işleminin iptali, kesilen maaşlarının ödenmesi istemiyle açılmıştır.

31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu 506, 1479, 2925, 2926 ve 5434 sayılı Kanunlar kapsamındaki hizmet akdine göre ücretle çalışanlar (Sosyal Sigortalılar), kendi hesabına çalışanlar (Bağ-Kur'lular), tarımda kendi adına ve hesabına çalışanlar (Tarım Bağ-Kur'luları), tarım işlerinde ücretle çalışanlar, (Tarım sigortalıları), devlet memurları ve diğer kamu görevlilerini (Emekli Sandığı İştirakçileri), geçici maddelerle korunan haklar dışında, sosyal güvenlik ve sağlık hizmetleri yönünden yeni bir sisteme tabi tutmuş, beş farklı emeklilik rejimini aktüeryal olarak hak ve hükümlülükler yönünden tek bir sosyal güvenlik sistemi altında toplamıştır. 5510 sayılı Kanunun iptali amacıyla açılan davada Anayasa Mahkemesi, 15.12.2006 tarih ve E: 2006/111, K: 2006/112 sayılı kararıyla, anılan Kanunun birçok maddesi ile birlikte, bu Kanunun yürürlük tarihinden önce 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine tabi olarak görev yapmakta olan memurlar ve diğer kamu görevlilerini diğer sigortalılarla aynı sisteme tabi kılan (başta 4/c maddesi) hükümlerin iptaline karar vermiş; bu karardan sonra kabul edilen 17.04.2008 tarih ve 5754 sayılı Kanunla 5510 sayılı Kanunda düzenlemeler yapılmış ve anılan Kanuna eklenen Geçici 1 nci ve Geçici 4 ncü maddelerle, 5754 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 1 Ekim 2008 tarihinden önce 5510 sayılı Kanunun 4 ncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında olanlar (memurlar ile diğer kamu görevlileri) ile bunların dul ve yetimleri hakkında, bu Kanunla yürürlükten kaldırılan hükümleri de dahil 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre işlem yapılacağı hüküm altına alınmıştır. 5754 sayılı Kanunun kimi hükümlerinin iptali istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi'nin 30.3.2011 tarih ve E: 2008/56, K:2011/58 sayılı kararı ile reddedilmiştir.

5510 sayılı Kanunun 101 nci maddesinde yer alan "…bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıklar İş Mahkemelerinde görülür." bölümünün iptali istemiyle yapılan itiraz başvurusunda Anayasa Mahkemesi, 22.12.2011 tarih ve E: 2010/65, K: 2011/169 sayılı kararıyla (RG. 25.1.2012, Sayı: 28184) davayı redle sonuçlandırmakla birlikte; söz konusu kararın Mahkememiz önündeki uyuşmazlığa ışık tutacak şekilde şu gerekçeye dayandırmıştır: "…5754 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden önce memur ve diğer kamu görevlisi olarak çalışmakta olanlar, evvelce olduğu gibi 5434 sayılı Kanun hükümlerine tabi olacaklar ve bunların emeklileri bakımından da aynı Kanun hükümleri uygulanmaya devam edecek; ancak 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra memur ve diğer kamu görevlileri olarak çalışmaya başlayanlar ise 5510 sayılı Kanunun 4/c maddesi uyarınca, bu Kanun hükümlerine tabi sigortalı sayılacak ve haklarında 5434 sayılı Kanun değil, 5510 sayılı Kanun'un öngördüğü kural ve esaslar uygulanacak; ihtilaf halinde de adli yargı görevli bulunacaktır. 5754 sayılı Kanunun yürürlüğüyle birlikte, artık Sosyal Sigortacılık esasına göre faaliyet gösteren ve yaptığı, tesis ettiği işlem ve muameleler idari işlem sayılamayacak bir sosyal güvenlik kurumunun varlığından söz etmek gerekli bulunmaktadır. 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce iştirakçisi sıfatıyla çalışmakta olan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile emekli sıfatıyla 5434 sayılı Kanun'a göre emekli, dul ve yetim aylığı almakta olanlar ve ayrıca memurlar ve diğer kamu görevlilerinden ileride emekliliğe hak kazanacaklar yönünden ise Sosyal Güvenlik Kurumu'nun tesis edeceği işlem ve yapacağı muameleler idari işlem niteliğini korumaya devam edecek, bunlara ilişkin ihtilaflarda da evvelce olduğu gibi idari yargı görevli olmaya devam edecektir… Bu bakımdan 5510 sayılı Kanunun yürürlüğünden sonra, prim esasına dayalı yani sistemin içeriği ve Kanun kapsamındaki iş ve işlemlerin niteliği göz önünde bulundurulduğunda, itiraz konusu kuralla, yargılamanın bütünlüğü ve uzman mahkeme olması nedeniyle Kanun hükümlerinin uygulanması ile ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümünde iş mahkemelerinin görevlendirilmesinde Anayasa'ya aykırılık görülmemiştir. Ancak, yukarıda açıklandığı üzere 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce statüde bulanan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile ilgili sosyal güvenlik mevzuatının uygulanmasından doğan idari işlem ve idari eylem niteliğindeki uyuşmazlıklarda idari yargının görevinin devam edeceği açıktır…"

Yukarıda sözü edilen mevzuat hükümlerinin ve Anayasa Mahkemesi kararının birlikte değerlendirilmesinden, 5510 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden önce memur ve diğer kamu görevlisi olarak çalışmakta olanlar, daha önce olduğu üzere 5434 sayılı Kanun hükümlerine tabi olacakları gibi bunların emeklilikleri bakımından da aynı Kanun hükümlerinin uygulanmaya devam edileceği; ancak, bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra memur ve diğer kamu görevlisi olarak çalışmaya başlayanların ise 5510 sayılı Kanunun 4/c maddesi uyarınca, bu Kanun hükümlerine tabi sigortalı sayılacağı ve haklarında 5434 sayılı Kanunun değil 5510 sayılı Kanunun öngördüğü kural ve esasların uygulanacağı dolayısıyla ihtilafların da adli yargı yerinde çözümleneceği açıktır.

Kaldı ki; T.C. Anayasası'nın 158.maddesindeki "…diğer mahkemelerle, Anayasa Mahkemesi arasındaki görev uyuşmazlıklarında Anayasa Mahkemesi'nin kararı esas alınır " hükmü uyarınca Anayasa Mahkemesi kararının bu uyuşmazlığın çözümünde esas alınacağı tartışmasızdır.

Bu durumda, 5510 sayılı Yasanın yürürlüğe girmesinden önce iştirakçi sıfatıyla çalışmakta olan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile emekli sıfatıyla 5434 sayılı Kanuna göre emekli, dul ve yetim aylığı almakta olanlar ve ayrıca memurlar ve diğer kamu görevlilerinden ileride emekliliğe hak kazanacaklar yönünden Sosyal Güvenlik Kurumunca tesis edilen işlem ve yapacağı muamelelerin "idari işlem" ve "idari eylem" niteliğini korumaya devam edeceği, dolayısıyla, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 2/1-a maddesinde belirtilen idari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan iptal davaları kapsamında bulunan, 5754 sayılı Yasanın yürürlüğe girdiği tarihten önce emekli kamu personeli olan babasından dolayı kendisine yetim aylığı bağlanan ve boşandığı eşiyle beraber yaşadığının tespit edildiğinden bahisle yetim aylığının kesilmesine ilişkin davalı idare işleminin iptali istemiyle davacı tarafından açılan davanın görüm ve çözümünün; gerek 5510 sayılı Yasanın 56.maddesinin, yürürlükten kaldırılan

5434 sayılı Yasanın 75.maddesinin genişletilmiş hali olması, Yasanın dava konusu olaya ilişkin 56.maddesinin son fıkrasının 01.10.2008 tarihinde yürürlüğe girmesi; buna karşılık davacıya bu Yasanın yürürlük tarihinden önce, 5434 sayılı Yasa hükümlerine göre, iştirakçi annesinden dolayı yetim aylığı bağlanması ve iptal edilen aylık bağlanma işleminin 5434 sayılı Yasa uyarınca tesis edilmesi hususları da gözetildiğinde, idari yargı yerinde görüleceği sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, Ankara 10.İdare Mahkemesinin başvurusunun reddi gerekmiştir.

SONUÇ : Davanın çözümünde İDARİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Ankara 10. İdare Mahkemesi'nin 27.12.2012 gün ve E:2012/1171 sayılı BAŞVURUSUNUN REDDİNE, 4.6.2013 gününde OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.